

03-2017

NORGES ELENDIGE VA-NETT:

HAR SAMMENBRUDDET ALLEREDE SKJEDD?

Organisasjonene Norsk Vann og RIF (Rådgivende Ingeniørers Forening) og Oval har gang på gang tatt opp problematikken omkring landets VA-ledningsnett som nå er så dårlig at funksjonaliteten er truet. På godt norsk betyr dette at nettene – særlig for avløp – er i ferd med å bryte sammen. Likevel kan vi hvert år konstatere at utbedringene uteblir. Eksempelvis blir bare 0,6% av ledningsnettet for drikkevann fornyet årlig. Det innebærer at det vil ta Norge 150-200 år å fornye ledningsnettet, hvis denne fornyelsesraten ikke bedres.

RIF har i sine regelmessige rapporter om «Rikets tilstand» gitt oss løpende vurderinger og tilstandsrapporter for 12 ulike samfunnskritiske deler av landets infrastruktur – blant annet av drikkevannsnettet og avløpsnettet. Drikkevannsnettet består av mer enn 44 000 km ledninger – avløpsrørene 52 000 km. Til sammen en rørlengde som går 2,5 ganger rundt jorda ved Ekvator. Vår nest største nasjonale investering i infrastruktur – bare slått av vegnettet. En større investering enn alt Norge har lagt ned i oljeindustrien.

I RIFs rapporter blir VA-nettet bedømt og gitt (dårlige) karakterer. RIF gir også råd om hva som bør gjøres for å bedre situasjonen. Men RIF sier ikke mye om hva som rent faktisk vil skje dersom sentrale og lokale myndigheter fortsetter å ignorere investeringsbehovet som RIF anslår ligger på drøyt 8 milliarder kroner årlig fra og med nå og til og med 2040!

Om myndighetene fortsetter å nedprioritere utbedringene av ledningsnettet, vil vi veldig raskt oppleve en hverdag med økende oversvømmelser som raserer hus og veier og jernbanespor og tar med seg hele lokalsamfunn. Mange opplever dette allerede nå og står midt oppe i sammenbruddet. Huseierne vil stå overfor kjelleroversvømmelser og ødelagte lokalveier og forsikringselskapene vil måtte øke forsikringspremiene for å kunne dekke inn erstatningsbeløpene.

Når det gjelder avløpsnettene, er disse allerede i en svært dårlig forfatning mange steder. Rundt 60-70% av vanntilførselen til renseanleggene er «fremmedvann» som ikke kommer fra husholdningenes avløp, men fra lekkasjer i drikkevannsledningene (mer enn 30% av drikkevannet lekker ut på veien fra drikkevannskilde til forbruker), fra regnvann og flomvann. Vi vil se at drikkevannskvaliteten trues og at forureningsproblemene tårner seg opp når renseanleggene ikke makter oppgavene, men i stedet sender urensset avløpsvann rett ut i naturen.

- Så lenge forbrukerne får rent vann i springen og avløpet fjerner oppvaskvann og toalettavfallet, opplever ikke folk flest at det er fare på ferde med VA-nettet. Det gjør tydeligvis heller ikke sentrale og lokale politikere, for VA-nettet ligger jo dypt begravd i bakken og ingen vet egentlig hvor dårlige rørene, renseanleggene og vannkildene er, sier Tom Baade-Mathiesen. Han er direktør for vann og avløp i Norconsult, er styreleder i RIFs hovedstyre og fagsvarlig for de delene av RIFs rapport «State of the Nation» som omhandler VA-nettet.

- For drikkevannet er det særlig to problemer som må håndteres. Det ene er at kommunene må skaffe seg flere reserver for drikkevann slik at de kan skifte levering når problemer måtte oppstå med drikkevannskvaliteten. For det annet må ledningsnettet utbedres for å hindre lekkasjer, sier Baade-Mathiesen.

- For avløpsnettene er tilstanden enda dårligere (fikk karakter 2 av 5 mulige i RIFs siste rapport). Her er rørene til dels i elendig forfatning og har altfor dårlig kapasitet til å ta imot avløpsvann – spesielt kritisk blir det når styrtregnet setter inn. Avløpssystemet klarer ikke å håndtere de vannmengdene vårt nye og våte klima krever.

RIF har beregnet at det vil kreves årlige investeringer i VA-ledningsnettet på ca. 8 milliarder frem til 2040 for å bedre tilstanden.

- Men det aller viktigste i første fase er at hver enkelt kommune kartlegger VA-nettets tilstand og legger en plan for utbedring. Mange kommuner er kommet langt på dette området mens andre ikke i det hele tatt er kommet skikkelig i gang, mener Baade-Mathiesen.